

Warszawa, 8 luty 2015 r.

Prof. Katarzyna Jankowska-Borzykowska
UMFC
ul. Radna 12 m. 27
00-341 Warszawa
Tel. (+48)602 333 117
e-mail: katarzyna-jankowska@wp.pl

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zleceniodawca recenzji

Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Gdańsku pismo z dnia 3 kwietnia 2014 roku, na podstawie Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki muzycznej z dnia 14 marca 2003 roku, tekst jednolity- Art. 18 ust. 1 i 2 (Dziennik Ustaw nr 65 pozycja 595 wraz ze zmianami, dz. U. 164 poz. 1365 z dnia 17. 12. 2005 r. art. 14 ust. 2 pkt 2).

Pismo dotyczy

- Uchwały Rady Wydziału w sprawie: wszczęcia przewodu doktorskiego na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka p. mgr Urszuli Świętostawy Szyryńskiej.

- Wyznaczenia recenzenta

W świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki(Dz. U. nr 65, poz. 595, ze zmianami Dz. U. nr 164, poz. 1365 z dnia 17. 08. 2005 r. tekst jednolity art. 6 ust. 1,3) Rada Wydziału posiada uprawnienia do przeprowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuki muzycznej, w dyscyplinie instrumentalistyka.

Praca

Jako wyznaczonemu przez Radę Wydziału recenzentowi pracy doktorskiej pani Urszuli Szyryńskiej przekazano mi do recenzji pracę doktorantki pod tytułem:

„Elementy klasycyzmu i romantyzmu w wybranych utworach Johanna Nepomuka Hummła. Uwagi z perspektywy pianistki- kameralistki”.

Praca została napisana pod kierunkiem prof. Elżbiety Tarnawskiej oraz prof. Elżbiety Karaś - Krasztel z Uniwersytetu Muzycznego im. F. Chopina w Warszawie.

Otrzymałam:

- pracę pisemną
- dzieło zapisane na nośniku elektronicznym
- dokumentację dorobku artystycznego

Otrzymałam również:

- pismo p. Dziekan prof. Elżbiety Rosińskiej z dnia 3. 04. 2014 roku wraz z dokumentacją (wyciąg z protokołu, lista obecności, protokół komisji skrutacyjnej, lista pracowników zaliczanych do minimum kadrowego) posiedzenia Rady Wydziału z dnia 14 marca 2011 roku w sprawie jak wyżej.

PODSTAWOWE DANE O KANDYDATCE

Pani Urszula Świętosława Szyryńska urodziła się w Sejnach 5 kwietnia 1969 roku.

Szkołę Muzyczną I st. ukończyła w Augustowie, naukę gry na fortepianie kontynuowała w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Gdańsku. Studia pianistyczne ukończyła w Akademii Muzycznej w Poznaniu, filia w Szczecinie, w klasie fortepianu prof. Bogusława Rottermunda.

Następnie ukończyła studia podyplomowe w zakresie kameralistyki fortepianowej w klasie prof. Barbary Halskiej w warszawskiej Akademii Muzycznej im. F. Chopina.

Ukończyła również tyflodydaktykę na Uniwersytecie Szczecińskim, a następnie podyplomowe studia menadżerskie dla twórców i animatorów kultury na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.

Obok działalności koncertowej prowadzi również bardzo owocną działalność pedagogiczną, jej uczniowie zdobywają wciąż nagrody w konkursach pianistycznych.

Wystarczy wymienić choćby V Międzynarodowy Konkurs Chopinowski w Narwa- Estonia w 2005 roku - III miejsce, XII Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. F. Chopina w Szafarni w 2004 roku,

II Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. J. I. Paderewskiego, Lublin 2004 roku- I miejsce i Nagroda Specjalna przewodniczącego Jury, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. R. Schumanna w Suwałkach w 2007 roku- II miejsce i nagroda specjalna przewodniczącego Jury. W sumie do momentu składania dokumentacji uczniowie p. Urszuli zdobyli kilkanaście nagród i wyróżnień.

Sama również uczestniczyła w pracach jury podczas konkursów pianistycznych, m in. „ Mały Wirtuoz” w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej w Szczecinie, czy w Regionalnych Przesłuchaniach uczniów klas fortepianu szkół muzycznych I stopnia w Szczecinie i Koszalinie.

Pani Urszula Szyryńska jest osobą niezwykle ciekawą i szukającą wciąż nowych wyzwań, co zasługuje na wielki szacunek.

Posiadła umiejętność pracy z dziećmi ociemniałymi, dostała nagrodę im. Witolda Hulewicza za pracę z młodymi ociemniałymi artystami muzyki.

Prowadziła warsztaty na temat metod pracy z uczniem niewidomym w Krakowie, Szczecinie i Malborku.

Otrzymała również sama wiele nagród i wyróżnień, poczynając od nagrody Prezydenta Miasta Szczecina w 2001 roku, później zaś są to nagrody Dyrektorów Szkół, które miały przyjemność p. Szyryńską zatrudniać, a są to PSM I st. w Szczecinie, ZSM w Szczecinie- również nagroda Dyrektora Szkoły ZSM w Szczecinie za wzorową pracę w szkole w latach 2004- 2010.

Otrzymała również wspomnianą już wcześniej nagrodę im. Witolda Hulewicza - 2005, Dyplom Festiwalu Młodzieży i Studentów Krym 2005, Nagrodę za wyróżniający się akompaniament, Spotkania Młodych Dęciaków , Elbląg 2006 r. Jest Laureatką Nagrody Instytutu Austriackiego 2001 r.

Jest związana z Akademią Muzyczną w Poznaniu- filia w Szczecinie, obecnie Akademia Sztuki.

Działalność artystyczna p. Urszuli Szyryńskiej wykazana w dokumentacji obejmuje okres od listopada 1995 roku do maja 2010 roku.

Artystka w swoim dorobku artystycznym posiada wiele prawykonań muzyki kameralnej.

Dokonała szeregu nagrań archiwalnych dla rozgłośni ogólnopolskich i regionalnych.

Brała udział w festiwalach i konkursach muzycznych, np. II Międzynarodowym Konkursie Muzyki Współczesnej im. K. Pendereckiego w Krakowie, Festiwalu Muzyki Kameralnej na Sycylii, World Saxophone Congres XIII- Minneapolis - USA.

Większość koncertów z jej udziałem, odbywających się w Polsce, ma zasięg lokalny, ale zakres repertuaru i osoby partnerów, a także stałe utrzymywanie działalności solistycznej stanowią o tym, że działalność tę można uznać za bardzo cenną i znaczącą dla kultury naszego kraju.

Są to głównie koncerty w Szczecinie, czy to w Zamku Książąt Pomorskich, czy w ośrodkach propagujących kulturę, dość często w Akademiach.

Ale nie tylko, można bowiem znaleźć również koncerty w Warszawie, Krakowie i innych miastach, w znaczących salach czy podczas znaczących wydarzeń artystycznych.

Repertuar jest imponujący, jest wiele recitali z Triem Pasyone, którego artystka była członkiem, wiele recitali z saksofonistami, altowiolistami, skrzypkami i śpiewakami. Dość często można dostrzec wykonania muzyki współczesnej polskich kompozytorów jak choćby Lutosławskiego, Bauera czy Perkowskiego, ale również klasykę - tria Mendelssohna, Brahmsa, Beethovena i inne.

Z upodobaniem wykonuje również muzykę francuską, co wydaje mi się godne uwagi, nie jest to bowiem zjawisko zbyt częste w działaniach koncertowych naszych artystów.

Reasumując- Pani Urszula Szyryńska jest, moim zdaniem, osobą bardzo interesująca i cenną w świecie pedagogiki muzycznej. Uczenie jest niewątpliwie jej pasją, podobnie jak wykonawstwo muzyki kameralnej. Z tego punktu widzenia postępowanie doktorskie jest w jej przypadku jak najbardziej pożądane, stanowić będzie jeszcze jeden stopień w drodze do samorealizacji tak bogatej i pragnącej wciąż nowych wyzwań osobowości.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Urszuli Świętosławy Szyryńskiej składa się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym- płyta CD- oraz dysertacji doktorskiej pisemnej.

Opis dzieła nagrałego

J. N. Hummel - *Sonata Es-dur op. 5 nr 3* na altówkę i fortepian

- Allegro moderato
- Adagio cantabile
- Rondo con moto

J. N. Hummel - *Sonata A-dur op. 104* na wiolonczelę i fortepian

- Allegro grazioso
- Poco Adagio
- Allegro non troppo

J. N. Hummel - *Arioso*

Recenzja dzieła nagrałego

Wszystkie utwory nagrane na płycie stanowią niewątpliwie pokaz twórczości J. N. Hummła w sporym zakresie, ukazując jednocześnie rozwój środków kompozytorskich, jakimi artysta dysponował. Autorka wybrała dzieła zarówno z początkowych opusów, jak i późniejszych.

To śliczne, pełne wdzięku utwory, zagrane ze swadą, wyobraźnią i wielką energią.

Świadczy to niewątpliwie o rzeczywistej pasji doktorantki nie tylko do muzyki kameralnej, ale w ogóle do muzyki i sztuki. W dodatku z wielkim powodzeniem można we wszystkich kompozycjach stwierdzić zarówno elementy klasyczne jak i początki romantyzmu.

Pierwsza z Sonat, Es- dur op. 5 przypomina jeszcze trochę Beethovena, choć również można doszukać się wpływów Mozarta.

Sonata z opusu 104 , a zwłaszcza pierwsza jej część, to zapowiedź chopinowskich utworów nie tylko z okresu brillante.

Dzięki pani Urszuli Szyryńskiej i jej podobnym pasjonatom wciąż można odkryć tyle wspaniałej muzyki wśród częściowo zapomnianych wielkich zasobów literatury światowej.

Bardzo podoba mi się klarowność artykulacji, jaką operuje pianistka, oszczędność i mądrość pedalizacji, jasny, czysty dźwięk i wspomniana już energia, którą uważam za czynnik w wykonawstwie absolutnie niezbędny.

Nigdzie nie dostrzegam afektacji lub nadmiernego rubato, granie jest proste i bezpretensjonalne, przez co prawdziwe i szczerze.

Czasem może przeszkadza trochę nadmierna akcentacja, tłumaczona zresztą w opisie dzieła koniecznością utrzymania pulsu bądź wspomnienia współpracy z partnerem. Szkodzi to jednak trochę, moim zdaniem, kształtowi frazy, zdarza się też czasem nadmierne jej dzielenie.

Dotyczy to zwłaszcza lewej ręki w partiach akompaniujących fortepianu, która w częściach szybkich *Sonaty Es - dur* gra pionowo i schematycznie.

Czasem też uważam, że nie do końca wykorzystane są możliwości większych kontrastów dynamicznych, co być może jest też kwestią samego nagrania, jego technicznych uwarunkowań.

Jednakże zarówno konstrukcja formy wszystkich utworów, jak i ukazanie dialogów, elementy muzycznego partnerstwa, logika narracji są tu jak najbardziej zadowalające.

Przy czym pragnę zauważyć fakt, iż p. Szyryńska bardzo intensywnie uczy, głównie w szkołach niższych stopni, zatem jej dobra forma pianistyczna i umiejętność zainteresowania słuchacza swoją sztuką jest również dla mnie czymś imponującym.

Widać, że mamy tu do czynienia osobą oddaną muzyce, starannie przygotowaną i poważną.

Na komplementy zasługuje również partner, p. Marcin Murawski, jego transkrypcje 2 utworów bardzo mi się podobają, artykulacja jest świetna, frazowanie wyraziste, kolory, zwłaszcza w dolnych rejestrach, piękne.

Ciekawy jest też w częściach wolnych efekt grania jakby na instrumencie z epoki, poprzez szukanie kolorów i unikanie nadmiernej wibracji.

Ten artysta także, wydaje mi się, nie do końca, podobnie jak pianistka, wykorzystuje kontrasty dynamiczne, sforzata, a zwłaszcza piano i pianissimo.

Ogólnie jednak nagranie odbieram pozytywnie, ani przez chwilę nie nudziłam się słuchając, a nawet przy kolejnych słuchaniach nagranie podobało mi się bardziej.

Oboje artyści są niewątpliwie zgrani i rozumieją się znakomicie.

Oboje są muzykami wstrzemięźliwymi, starannymi i poważnymi, co nie przeszkodziło im oddać w szybkich częściach obu sonat wirtuozowskiego i czasem dowcipnego ich charakteru. Wykonania odebrałam jako bardzo interesujące.

Mniej podobała mi się wolna część w *Sonacie op. 104*, a to za sprawą niedostatku prowadzenia pięknej linii u obojga muzyków, trudnego do uzyskania w tempie Adagio, przeszkadza tu akompaniament lewej ręki fortepianu, przez co gra zdaje się niekiedy troszkę spionizowana. W części dramatycznej Adagio już wszystko wraca do normy, a pewna drapieżność w traktowaniu punktowanych rytmów nadaje dziełu niepowtarzalny charakter i indywidualny rys kompozytorski.

Podobny niedostatek linii odczuć się dał w Arioso. Lewa ręka partii akompaniujących fortepianu znowu jest trochę zbyt schematyczna i nie ukształtowana zgodnie z przebiegiem frazy.

Ogólne wrażenie jednak jest pozytywne, piękno tej muzyki jest dla mnie odkryciem.

Zwłaszcza finał Sonaty op. 104- kojarzy mi się momentami z finałem chopinowskiego Trio, inwencja tematyczna jest tu bogata, gdyby w przyszłych wykonaniach udało się obojgu artystom uzyskać troszkę więcej lekkości i dowcipu, z pewnością kompozycja bardzo by na tym zyskała.

Znakomita aranżacja na altówkę sonaty wiolonczelowej, dzieło p. Murawskiego, zasługuje na pokazywanie jej w salach koncertowych.

Opis pracy pisemnej.

Tytuł pracy doktorskiej p. Urszuli Szyryńskiej brzmi:

„Elementy klasycyzmu i romantyzmu w wybranych utworach kameralnych Johanna Nepomuka Hummła. Uwagi z perspektywy pianisty- kameralisty”.

Promotorem była prof. Elżbieta Tarnawska, a w związku z Jej chorobą obowiązki te przejęła prof. Elżbieta Karaś - Krasztel, obie z UMFC w Warszawie.

Praca składa się ze wstępu, 3 rozdziałów, z których każdy liczy 2 lub 3 podrozdziały, zakończenia, bibliografii oraz aneksu nutowego.

Wstęp

To uzasadnienie wyboru tematu dysertacji, doświadczenia z wykonaniami nagranych Sonat oraz zapowiedź sposobu rozważań na temat zawarty w tytule pracy.

Rozdział I - Rozwój kameralistyki na przestrzeni wieków

1.1-Definicja, rozumienie pojęcia

Autorka stara się wyjaśnić różnicę między muzyką kameralną a symfoniczną, tłumacząc to fakturą i składem wykonawczym, jaki zapisany jest w partyturze.

1.2- Rozwój muzyki kameralnej na przestrzeni wieków

Autorka przedstawia rozwój kameralistyki do czasów Hummła, sięgając aż do średniowiecza, poprzez barok i klasycyzm aż do elementów romantyzmu w utworach Beethovena i kompozytorów żyjących współcześnie z Hummlem. Opisuje również rozwój form muzycznych charakterystycznych dla kolejnych epok.

Rozdział II - J. N. Hummel-sylwetka kompozytora i jego twórczość

2.1 - Biografia J. N. Hummła

Jest to szczegółowo napisany życiorys tego kompozytora i wirtuoza, w oparciu o bardzo ciekawe źródła historyczne.

Przy okazji można dowiedzieć się wielu fascynujących faktów z epoki, w której Hummel żył i tworzył, oraz o relacjach łączących go z wielkimi tego okresu.

2.2 -Twórczość J. N. Hummła

Jest to opis i uszeregowanie większości dzieł tego kompozytora wraz z analizą rozwoju jego stylu kompozytorskiego.

2.3 - Anweisung zum Pianoforte Spiel

Jest to opis podręcznika, jaki napisał Hummel dla uczących się gry na fortepianie - niezwykle ciekawy.

Autorka opisuje szczegółowo części tego podręcznika, z których każda dotyczy innych problemów, analizując jednocześnie zawarte w nich informacje, aby ukazać na czym polegała jego szkoła pianistyczna.

Nawiązuje przy tym do innych mistrzów fortepianu z owej epoki, jak Kalkbrennera czy Czernego, udowadniając, że szkoła Hummela stanowiła znaczące ogniwo w rozwoju pedagogiki fortepianowej od C. Ph. E. Bacha aż po F. Liszta.

Rozdział III – Analiza stylistyczna i wykonawcza wybranych utworów Hummela z perspektywy pianisty

3.1 - Analiza sonaty Es-dur op. 5 nr 3 na altówkę i fortepian

Jest to analiza formalna sonaty wraz z praktycznymi poradami pianisty, jak osiągnąć w poszczególnych miejscach pożądaną efekt. Zawiera również analizę dzieła pod względem przynależności stylistycznej do klasycyzmu, romantyzmu bądź pogranicza tych stylów.

3.2- Analiza sonaty A-dur op. 104 na wiolonczelę i fortepian (w opracowaniu Marcina Murawskiego na altówkę i fortepian)

Jest to również analiza sonaty wraz z wieloma praktycznymi poradami, naświetleniem możliwych problemów wykonawczych jak również propozycja ich rozwiązania.

3.3 - Arioso na altówkę i fortepian w opracowaniu Marcina Murawskiego

Jest to transkrypcja II cz. *Tria Es-dur op. 83* na skrzypce, wiolonczelę i fortepian.

Tu również pojawia się analiza stylistyczna i formalna oraz szereg porad dla wykonawców.

Zakończenie.

Bibliografia- bardzo bogata , licząca 87 pozycji monograficznych autorów polskich i zagranicznych, 20 artykułów z czasopism oraz źródła internetowe.

Aneks nutowy zawiera partytury wykonywanych dzieł.

Recenzja pracy pisemnej

Praca jest opisem dzieła nagranych i stanowi z nim integralną całość oraz znakomite uzupełnienie.

Szczególnie interesujący jest rozdział , w którym autorka ze swadą opisuje życie Hummela i jego twórczość, nie znaną szeroko w świecie. Bardzo dobra jest część dotycząca szkół pianistycznych, sądzę, że można by się kiedyś pokusić o analizę historii europejskiej szkoły pianistycznej w ogóle.

Rozdział II to cenna część pracy, poparta własnymi przemyśleniami, oczywiście oparta na źródłach historycznych, ale autorka wyraża również swoje opinie, co w moim odczuciu jest bardzo ważne.

Hummel był przecież wspaniałym wirtuozem i cenionym pedagogiem, dowiedzenie się czegoś o jego sposobie uczenia jest dla pianistów ważne, również z punktu widzenia wirtuozerii, jaką nacechowane były utwory stylu brillant. Poza tym dla nas jest to ciekawe z punktu widzenia naszego Chopina, który z Hummlem się znał i grywał jego utwory, był też pod wrażeniem jego szkoły pianistycznej.

Jeśli chodzi o analizę poszczególnych utworów i porady wykonawcze, to nie wszystko wydaje mi się słuszne, pozwolę więc sobie napisać jedną kwestię krytyczną.

Otóż sprawa akcentacji, o której pisze doktorantka w zestawieniu z tym co prezentuje na płycie budzi moje wątpliwości. Nadmierna akcentacja zaburza przebieg frazy, zaburza śpiewność fortepianowej narracji, czyni wykonanie ciężkim i marszowym, więc może warto by jeszcze raz o niej pomyśleć?

Część uwag, dotyczących sposobu wykonania ozdobników czy trudnych technicznie pasażów zawiera z pewnością cenne wskazówki dla uczniów czy studentów, którzy w przyszłości zechcą wykonywać owe dzieła. Praca ma więc wartość również dydaktyczną.

Stwierdzam ponadto, że pewne rzeczy, które budziły pewne moje wątpliwości w nagraniu, w opisie zostały wyjaśnione, jak na przykład zmiana tempa w Arioso czy zbyt krótkie moim zdaniem akordy kończące nagle I cz. Sonaty A-dur op. 104, zaś kwestie, które nie do końca mnie zachwyciły - np. nie wykorzystanie kontrastów dynamicznych, są z pewnością spowodowane jakością techniczną nagrania, bo autorka podkreśla ich wagę w dysertacji, podobnie jak innych elementów wykonawczych, czyli o tym świetnie wie.

Poza tym praca jest merytorycznie dobra, trochę przeszkadzają literówki, zwłaszcza w nazwiskach i tytułach(A. Jarzębski nie A. Jastrzębski, Chamber Music nie Chaber Music), zdarzają się drobne błędy i chropowatości językowe, ale ogólne wrażenie jest pozytywne.

Konkluzja

Konkludując - oceniam pracę doktorską p. Urszuli Szyryńskiej pozytywnie, uważam, że autorka wnosi wiele nowego do historii pianistyki europejskiej, ukazując jednocześnie własne zdolności analityczne.

Stwierdzam, że doktorantka wykazała się głęboką wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami koniecznymi do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej.

W ten sposób rozwiązała założone zagadnienia artystyczne i spełniła wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14. 03. 2003 roku.

Pracę przyjmuję .

Katarzyna Jankowska - Borzykowska